

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 14/21

Møtedato: 04.02.2021

Dato: 08.01.2021

Arkivsaksnr: 2021/375

Fremragende forskning ved UiB

Henvising til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 99/20 - *Forskning – aktivitet og gjennomslag i EU og Forskningsrådet*
http://ekstern.filer.uib.no/ledelse/universitetsstyret/2020/2020-09-24/S_99-20Forskning-aktivitet_gjennomslag_i_EU_og_Forskningsrådet.pdf

Saken gjelder:

UiB er et forskningsintensivt breddeuniversitet med høye ambisjoner for sin forskningsvirksomhet. UiB arbeider systematisk og langsiktig for å skape handlingsrom for forskerne gjennom eksternfinansiering, øke kvaliteten og utvikle flere fremragende forskningsmiljø. UiB har forskning i verdensklasse innen flere fagområder, og legger til rette for ny og banebrytende forskning.

Denne saken er en oppfølging av styresak 99/20, der styret ønsket å bli holdt løpende orientert om utviklingen med økt tilslag på søknader om ekstern finansiering. Saken vil gi en nærmere gjennomgang av hvordan UiB arbeider med de eksterne virkemidlene for å utvikle og styrke fremragende forskning ved UiB. I denne saken rettes det særlig fokus på Forskningsrådets program for Sentre for Fremragende forskning, *SFF*¹, og EU sine støtteordninger i The European Research Council, *ERC*² og hvilken betydning disse programmene har for den fremragende forskningen ved UiB.

Forslag til vedtak:

Styret tar saken til orientering

Robert Rastad
universitetsdirektør

08.01.2021/Birgit Falch/Bjørn Einar Aas/Benedicte Løseth (avd.dir.)

¹ <https://www.forskningsradet.no/sok-om-finansiering/midler-fra-forskningsradet/sff/>

² <https://erc.europa.eu/>

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
14/21

Møtedato:
04.02.2021

Arkivsaksnr:
2021/375

Fremragende forskning ved UiB

Bakgrunn

I styresak 99/20 fikk styret en gjennomgang av hvordan UiB jobber strategisk med å styrke forskningsaktiviteten, og det ble pekt på den strategiske betydningen det har for UIB som et forskningstungt breddeuniversitet å lykkes i konkurransen innenfor *excellence* (fremragende) segmentet. For UiB er det avgjørende å få tilslag på viktige konkurransearena for fremragende forskning. Begrepet *fremragende* peker mot vitenskapelig kvalitet, uten at dette er noe som lar seg definere eller måle entydig. Ofte blir det målt i originalitet i form av faglig nyhetsverdi og nyskapende bruk av teori og metode, soliditet knyttet til bruk av anerkjente vitenskapelige metoder, og grundig underbygging av påstander, konklusjoner og relevans knyttet til faglig utvikling. I denne saken viser begrepet kun til de eksterne virkemidlene som har det *fremragende* som uttalt mål. For UiB er det viktig å dokumentere at egen forskning når opp i konkurransen, ved å ha fagmiljøer som ønsker å delta i dette segmentet, og som når frem.

Senter for fremragende forskning (SFF)

Ordningen med Sentre for Fremragende Forskning ble etablert i 2002 som et virkemiddel for å heve kvaliteten for norsk forskning, og for å bidra til at institusjonene kunne utvikle varige og sterke fagmiljø. Forskningen ved et SFF skal være nyskapende og ha stort potensial for grensesprengende resultater som flytter den internasjonale forskningsfronten. I 2020 leverte en internasjonal komité en evaluering av ordningen med SFF³. Evalueringen viser blant annet at SFF-forskere samarbeider mer enn andre forskere med de mest anerkjente utenlandske universitetene, og er involvert i flere av de norske ERC-tildelingene.

Forskningsrådet har nå lyst ut midler til oppstart av nye sentre med virkning fra 2022, *SFF-V*. Utlysningen ble publisert i 2020, og søknadsfrist til den første søknadsrunden var 18. november 2020. Støttegrensen for Forskningsrådets finansiering av det enkelte senter er 80-180 millioner kroner over 10 år. Forskningsrådet har enda ikke besluttet hvor mange sentre som totalt vil bli finansiert, men det antas at det vil ligge på omtrent det samme nivå som for *SFF-IV*, rundt 10 sentre.

UiB har arbeidet målrettet mot *SFF*-søknadsfristen som var 18. november 2020, og det er gjennomført en rekke tiltak for å støtte de ulike senterinitiativene i deres søknadsprosesser.

SFF-V Ny og samlet prosess

Etter svak uttelling i tildelingen av nye SFF i 2017 har UiB arbeidet målrettet for å forbedre søknadsprosessen fram mot fristen 18. november 2020. En samlet dekangruppe og universitetsledelse etablerte i 2019 en felles prosess for å arbeide mer koordinert, transparent og samlet. Alle søknadsinitiativene har blitt identifisert tidlig og fulgt opp systematisk med målrettede tiltak som støtter oppunder arbeidet.

Prosessen omfatter støtte til de ulike fagmiljøene i tillegg til faste møter med prorektor og dekanene gjennom både 2019 og 2020. Dekangruppen har delt kunnskap om søknadene ved de ulike fakultetene, og bidratt til at fagmiljøene har identifisert faglige koblinger på tvers av søknadene og på tvers av fakultet. Forskningsrådet har satt krav om at det skal være minst 40% kvinneandel blant senterlederne totalt. Den koordinerte prosessen har bidratt til at fagmiljøene har kunnet starte dette arbeidet tidlig i søknadsfasen, og UiB oppnådde kravet om 40% kvinneandel med god margin.

I samarbeid med søkerne har Forsknings- og innovasjonsavdelingen gjennomført to SWOT-analyser av søknadene. Hver eneste søknad har i to omganger fått en egen konkret vurdering av sterke og svake sider ved å identifisere problemer og muligheter i lys av søknadskravene fra Forskningsrådet. Alle SFF-søkerne har fått en skriftlig oppsummering til bruk i utvikling og ferdigstilling av søknadene. Det er av sentrale midler som søkerne har benyttet til faglig ekspertpaneler som har gitt faglige innspill på søknadene. Alle fakultetene med SFF-initiativ har benyttet seg av dette, og delt erfaringene med ordningen.

Høsten 2020 bevilget UiB en særskilt *korona-tiltaks pakke for forskning* der 3,2 millioner er satt av til å skjerme forskningstiden for søkerne for å sikre fortsatt konsentrert og samlet arbeid fram mot søknadsfristen 18. november. Søkerne har gitt gode tilbakemeldinger på denne støtten.

Ved søknadsfristen for første trinn, 18. november, ble det sendt 25 søknader fra UiB.

Videre arbeid mot andre søknadsrunde

Søknadsprosessen for SFF er delt opp i en totrinnsmodell der forventet søknadsfrist for runde to er slutten av 3. kvartal 2021 (dato er ikke fastsatt). Fra tidligere SFF-runder vet vi at et mindretall av søknadene blir invitert til andre søknadsrunde, og først 31. mai 2021 vil Forskningsrådet kunngjøre hvilke av initiativene dette er.

Senterinitiativene er inne i en viktig fase fram mot den endelige søknadsfristen i 3. kvartal, og UiB skal holde kontinuitet i arbeidet, ikke minst med tanke på utfordringer knyttet til Korona. Større vekt legges nå på senterinitiativene synlighet enn ved tidligere søknadsprosesser, og det legges til rette for senterledernes profiler på ulike digitale plattformer, og det utarbeides nettsider for sentrene.

³ https://www.forskningsradet.no/contentassets/6670e0a93d41463bb80a1310004dc568/sff_evaluation---main-report.pdf

Parallelt med SFF-fristen er flere av søkerne også involvert i andre søknader til Forskningsrådets årlige hovedsøknadsfrist for forskningsprosjekter 10. februar. Som en del av *korona-tiltaks pakken for forskning* er det derfor øremerket 7,75 millioner i ekstraordinære midler på 2021-budsjettet til ulike støtteordninger til alle forskningssøknader i 2021⁴. Hensikten er at forskningen ikke skal bli ytterligere skadelidende i lys av koronapandemien, og at prosjektledere skal kunne få frigjort tilstrekkelig forskningstid, i en tid med ekstra undervisningsrelaterte oppgaver.

The European Research Council (ERC)

ERC ble etablert i EU i 2007, og regnes som den fremste europeiske finansieringsinstitusjonen for fremragende forskning, på grunn av den harde konkurransen med de aller beste forskerne i hele Europa. Et av målene med ERC er også å tiltrekke toppforskere fra land utenfor Europa.

ERC investerer i nyskapende og fremragende forskning ved å støtte de beste forskerne og de beste ideene. En evalueringsrapport⁵ fra The European Research Council (2019) viser at 80% av prosjektene har ført til *banebrytende gjennombrudd* og kan vise til store vitenskapelige fremskritt. Nær halvparten av prosjektene har hatt en dokumentert betydning (*impact*) på økonomi, samfunnsutvikling og policy-utforming.

Virkemidler i ERC:

- **ERC Starting Grants:** for lovende forskere tidlig i karrieren, 2-7 år etter avlagt doktorgrad.
- **ERC Consolidator Grants:** for forskere med en 'lovende' vitenskapelig CV, og et fremragende forskningsprosjekt. 7-12 år etter avlagt doktorgrad.
- **ERC Advanced Grants:** forskere som har drevet betydelig og original forskning i mer enn 10 år
- **ERC Synergy Grants:** to til fire toppforskere fra ulike fagfelt som *må* samarbeide for å kunne løse et fremragende forskningsprosjekt

Å motta et ERC stipend fra Det Europeiske Forskningsrådet gir internasjonal prestisje, og er en anerkjennelse av prosjektets originalitet og kvalitet. Den som mottar et ERC får betydelig internasjonal anerkjennelse, og finansiell mulighet til å utvikle ny og grensesprengende forskning.

Hva gjør UiB

UiB har ambisjoner om å øke søknadsvolum til ERC. Konkurransen om å få et ERC-stipend er krevende, og selv om man er en svært dyktig forsker kan man ikke forvente å nå fram i konkurransen med de aller beste forskerne i Europa.

Forskningsutvalget besluttet i begynnelsen av 2020 å samle seg om en felles prosess for å få flere forskere til å søke ERC. Forskningsutvalget ønsket å flytte fokus fra tilslagsprosjekter til styrket motivasjonen til å søke. UiB vil senke terskelen, og øke forventningen, til at flere forskere bør søke. Målet er å identifisere talentene i god tid før frister og selve

⁴ http://ekstern.filer.uib.no/ledelse/universitetsstyret/2020/2020-11-26/S_124-20Universitetets_beredskapsarbeid_ifbm_koronaviruspandemi.pdf

⁵ <https://erc.europa.eu/sites/default/files/document/file/2020-qualitative-evaluation-projects.pdf>

søknadsprosessen starter. Gjerne flere år før. Utvalget ble enig om å utvikle et felles sett med *interne* ambisjonsmål på alle fakultet for hvor mange søknader vi bør jobbe for å få frem i alle ERC kategorier. Særlig Starting Grants for yngre lovende forskere er viktig i et langsiktig perspektiv for å utvikle og beholde de beste forskerne på UiB.

I løpet av 2020 har alle fakultetene hatt dialogmøter med prorektor og Forsknings- og innovasjonsavdelingen med sine ledergrupper for å informere om de ulike virkemidlene og diskutere innretning og behov for å legge til rette for forskere med ERC potensial. Alle fakultetene har nå utviklet egne ambisjonsmål knyttet til søknadsvolum i 2020-2023.

ERC-uttelling i 2020

I 4. kvartal 2020 fikk UiB tildelt fem nye ERC Grants. Dette gir et sterkt insentiv til å fortsette det målrettede arbeidet med å tilrettelegge for gode søknadsprosesser ved UiB, og det er en stor inspirasjon for nye søkere og forskningsmiljøene ved UiB.

Disse forskerne ble tildelt ERC Consolidator Grants:

- Elisabeth Ivarsflaten (SV) for prosjektet Openings to the Inclusion of Muslim Minorities in Today's Democracies "INCLUDE"
- Nele Meckler (MN) for prosjektet Fluid Inclusion Microthermometry in Speleothems "FluidMICS"
- Ragnhild Muriaas (SV) for prosjektet Gender-Gap in Political Endurance: a novel political inclusion theory "SUCCESS"
- Inga Berre (MN) for prosjektet Mathematical and Numerical Modelling of Process-Structure Interaction in Fractured Geothermal Systems "MaPSI"

ERC Consolidator Grants hadde søknadsfrist 4. februar 2020. Åtte søknader ble sendt totalt, mens fire av disse gikk videre til runde to. Den 10. desember ble det offentliggjort at alle fire (<https://www.uib.no/aktuelt/141151/europeiske-toppstipend-til-fire-uib-forskere>) ble finansiert. Til sammenligning fikk UiO to nye Grants og NTNU ett.

I tillegg sendte UiB fem søknader til ERC Synergy Grants. I november 2020 ble det offentlig at Andrea Bender (<https://www.forskningsradet.no/nyheter/2020/To-norske-forskningsprosjekter-belønnet-ERC-Synergy-Grant/>) ved Det Psykologiske fakultet ble tildelt stipendet for prosjektet *Evolution of Cognitive Tools for Quantification* "QUANTA". I dette samarbeidsprosjektet skal forskerne bruke en helt ny kombinasjon av arkeologi, antropologi, lingvistikk, psykologi, kognitiv vitenskap og evolusjonær biologi. Prosjektet koordineres av UiB i samarbeid med Universitetet I Bordeaux, Max Planck Instituttet, Leipzig, University of California. Synergy Grants har en økonomisk ramme på 10 millioner Euro over 6 år.

Til sammenligning fikk NTNU ett, mens UiO ikke fikk prosjekt ved denne tildelingen.

Innsatsen for å øke aktiviteten og motivere forskere til å søke ERC stipend skal intensiveres i 2021, og Forskningsutvalget fortsetter arbeidet med å følge opp dette.

Universitetsdirektøren sine kommentarer

Fakultetene legger ned et stort arbeid i søknadsprosessene til SFF og ERC.

Det er viktig at det gode arbeidet som er satt i gang får anledning å etablere seg og virke over tid. Kvalitet og god forskning fordrer tålmodighet og langsiktighet med riktig støtte til arbeidet både fra ledelse og administrasjon.

UiB er i gang med et større arbeid som undersøker rammebetingelsene for å fremme kvalitet i forskning⁶, et prosjekt som har fått navnet *UiB FRAM*. Arbeidet vil blant annet bygge på en spørreundersøkelse som er sendt til alle forskere ved UiB. Undersøkelsen ble gjennomført i november og desember 2020. Styret vil bli forelagt en samlet rapport fra dette arbeidet i vår, og rapporten forventes å kunne gi viktige innspill til hvordan UiB bør legge forholdene til rette for å utvikle gode forskningsmiljø i hele vår faglige bredde.

I lys av korona-situasjonen er det særlig positivt at UiB med Forskningsutvalget og fakultetene har klart å utvikle felles prosesser og holde godt tak i dette arbeidet, - og ikke minst at UiB har oppnådd særs oppløftende resultater på ERC i 2020. Dette tyder på at UiB er på riktig spor og at vi vil se flere gode resultater de neste årene.

UiB vil fortsette å sette søkelyset på forskning og flere saker vil bli lagt frem for styret i 2021.

08.01.2021/Birgit Falch/Bjørn Einar Aas/Benedicte Løseth (avd.dir.)

⁶ <https://www.uib.no/forskning/138840/rammevilkår-å-fremme-kvalitet-i-forskning>